

prof. dr hab. Antoni Smuszkiewicz
rekomendacja – Instytut Filologii Polskiej UAM w Poznaniu

Recenzja merytoryczna CD-ROM-u *Przeszłość to dziś. Romantyzm* autorstwa Aleksandra Nawareckiego, Doroty Siwickiej, Waldemara Baraniewskiego, Mariusza Kazańczuka i Leszka Kolankiewicza

[...] Recenzowana pomoc dydaktyczna **może towarzyszyć każdemu podręcznikowi języka polskiego poświęconemu omówieniu epoki romantyzmu**. Każda jej część (*Dziady*, *Pan Tadeusz*, *Mapa europejskiego romantyzmu* oraz *Gry i ćwiczenia edukacyjne*) zawiera materiały informacyjne wizualne i tekstowe, ilustrowane bogato obrazem i dźwiękiem, które charakteryzują dane zjawisko w literaturze i kulturze romantycznej. Teksty, omawiające istotne zagadnienia teoretyczne, wyposażone są ponadto w słownik pojęć i terminów, z których uczeń może skorzystać w miarę potrzeby. Do tego dołączone są zadania dla ucznia, możliwe do wykonania na podstawie dostarczonych mu materiałów. Szczególnie atrakcyjne gry literackie zostały zebrane w części czwartej.

[...] Głównym walorem merytorycznym jest **trafny dobór wybitnych i reprezentatywnych dzieł epoki romantyzmu** (*Dziady* i *Pan Tadeusz*) oraz **fragmentów z różnych dziedzin sztuki i kultury** stanowiących kontekst interpretacyjny obu wybitnych dzieł literackich. Zaś do walorów dydaktycznych zaliczyć trzeba przede wszystkim doskonale, trafne sformułowania tekstów wyjaśniających zjawiska, o których wspomina się w utworach, np. przy omawianiu *Dziadów* przywołuje się obrzędy święta zmarłych w różnych kulturach dawniejszych i nowszych na różnych kontynentach, a przy omawianiu *Pana Tadeusza* – Ostrą Bramę, historię dworów szlacheckich, broni i zwyczajów myśliwskich, czy instrumentów muzycznych. Do szczególnych walorów wychowawczych trzeba zaliczyć przede wszystkim możliwość **budzenia i kształtowania wrażliwości estetycznej** oraz **wprowadzenie w tradycję polskiej sztuki narodowej**, pokazywanie dokonań naszego najwybitniejszego poety Adama Mickiewicza, ale i innych wybitnych twórców do jego poezji nawiązujących, np. Stanisław Wyspiański, Miron Białoszewski, nie mówiąc już o wielu innych znakomitych przedstawicielach sztuki europejskiej, do których sam autor *Pana Tadeusza* i *Dziadów* nawiązywał.

Uważam, że recenzowany środek dydaktyczny ma ponadto **wartość autonomiczną**, tzn. może być też wykorzystany nie tylko na lekcjach języka polskiego, ale także wiedzy o kulturze, a sporadycznie także w wielu fragmentach na lekcjach w gimnazjum. Z tego powodu powinien być szerzej udostępniony, aby mógł się znaleźć w każdej szkole ponadpodstawowej.

prof. UAM dr hab. Maria Kwiatkowska-Ratajczak
Pracownia Innowacji Dydaktycznych Instytut Filologii Polskiej UAM w Poznaniu
rekomendacja – Komitet Nauk o Literaturze Polskiej, Polska Akademia Nauk

Recenzja kwalifikacyjna programu multimedialnego

Recenzowany CD-ROM prezentuje cztery rozpisane na kolejne sekwencje tematy – dwa dotyczą tekstów Mickiewicza (*Pan Tadeusz*, *Dziady*), jeden poświęcony jest zarysowaniu wizerunku romantyzmu europejskiego, a ostatni – ma sprawdzić wiedzę, ale i ukierunkować umiejętności ucznia. Ograniczenie tematyczne do trzech zdawałoby się zagadnień jest jedynie pozorne. Licealista ma możliwość rozpoznać kontekst historyczny epoki. Poznawczy charakter mają tak materiały zawarte w części poświęconej szlacheckiemu dworowi (autorstwa Waldemara Baraniewskiego), jak i te ukazujące szlacheckie herby rodowe (opracowane przez Mariusza Kazańczuka). Interesujący jest sposób i zakres obserwacji obrzędu *Dziadów*. Dzięki informacjom tekstowym, zdjęciom, filmom uczeń może poznać dawne korzenie obrzędu i jego współczesne odpowiedniki. Odwołania m.in. do greckich *Antesteriów* i *Dziadów afrohaitańskich* (tu – intrygujące fragmenty filmowe) pozwalają zrozumieć słusność sugestii Mickiewicza dotyczącej uniwersalizacji problemu (autorem tej części jest Leszek Kolankiewicz).

Zamieszczone na płycie mapy, zdjęcia, fragmenty muzyczne pozwalają również zrozumieć związki między romantyzmem w Polsce i Europie. Elementem znaczącym staje się nie tylko galeria malarstwa z Londynu, konkretne miejsca w Paryżu, kawiarnia *Caffe Greco* przy *via Condotti* w Rzymie czy związane z *Norwidem* *Laskowo-Głuchy*, ale i *Dniepr*, *Ren*, bądź greckie *Mykeny*.

Autorzy dbają o uruchomienie kulturowych wyobrażeń. Pamiętają też – co w perspektywie polonistycznej niezwykle ważne – o konieczności wprowadzania licealistów w dwa zasadnicze stany skupienia literatury: jej uwarunkowania historycznoliterackie i analityczno-interpretacyjne. Aleksander Nawarecki, Dorota Siwicka – to niewątpliwi znawcy romantyzmu. Ich autorski udział recenzowanym programie stanowi rękojmię jakości przygotowanych materiałów. Podkreślić jednak trzeba, że wiedza naukowa, stanowiąc zaplecze merytoryczne, jest w opiniowanym programie źródłem idei, punktem wyjścia dla czynności dydaktycznych. Jako podstawa działań nie prowadzi do naśladowania akademickich struktur wiedzy, ale **inspiruje do poszukiwania swoistości szkolnej edukacji polonistycznej**. Zamysł merytoryczny programu współgra z koncepcją dydaktyczną, co muszą wyraźnie i z satysfakcją podkreślić. Blisko 140 ilustracji, 25 fragmentów filmowych, 10 przykładów recytacji, 6 utworów muzycznych ściśle powiązanych z tekstami literackimi, nagrania ptaków i komputerowe animacje wspierają zarówno merytoryczną zawartość CD-ROM-u, jak otwierają wielorodne możliwości metodyczne.

Opiniowana płyta CD może spełnić bardzo ważną rolę. Jej dydaktyczne spożytkowanie stwarza **szansę zainteresowania licealistów nie tylko swoistością epoki, ale i kwestiami korespondencji sztuk**. Możliwość wysłuchania recytacji, połączenie utworów z celnie dobranymi fragmentami muzycznymi i filmowymi uzmysławiają, jak wykorzystać

multimedia, by skierować uwagę uczniów także na swoistość sztuki słowa. Recenzowany środek dydaktyczny spełnia zadanie, które wskazywał niegdyś Umberto Eco, kiedy mówił: **„Powinniśmy nauczyć się używania i internetu, i CD-ROM-u, by dzięki temu nauczyć naszych bliźnich czytać także książki”**. Materiały multimedialne opublikowane przez Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR znakomicie wpisują się w taki punkt widzenia.

Opiniowany CD-ROM zdecydowanie **wyróżnia się na tle innych materiałów multimedialnych do nauki języka polskiego**. Nie tylko stwarza warunki do wprowadzenia uczniów w kulturowe wyobrażenia epoki, ale pozwala na podejmowanie prób nauki lektury tekstu, co wciąż jeszcze w projektach multimedialnych należy do rzadkości. Zarówno te ostatnie konstatacje, jak i wszystkie sformułowane wcześniej uwagi przekonują, iż projekt multimedialny *Przeszłość to dziś. Romantyzm*, autorstwa Aleksandra Nawareckiego, Doroty Siwickiej, Waldemara Baraniewskiego, Mariusza Kazańczuka i Leszka Kolankiewicza opublikowany w roku 2006 w Warszawie przez Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR **powinien być z dużym dla uczniów pożytkiem wykorzystywany w trakcie edukacji polonistycznej**.